

МЕТОДОЛОГІЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.1900>

І. Желтобрюх,
кандидат юридичних наук,
суддя Верховного Суду

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС СТОРІН: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ТА ЕЛЕМЕНТІВ СТРУКТУРИ

Постановка проблеми. Одним із дискусійних питань теорії адміністративного права і процесу є проблема визначення правового статусу особи. Ця теоретична проблема має декілька площин свого вияву. По-перше, виникає необхідність в уточненні поняття «адміністративно-процесуальний статус», адже більшість визначень цього правового явища, запропонованих в юридичній літературі, зводяться до переліку елементів його структури. По-друге, одвічною теоретичною проблемою є визначення елементів структури адміністративно-правового чи адміністративно-процесуального статусів особи. Базовими елементами цієї структури є суб'єктивні права та обов'язки, що визнано всіма науковцями у будь-якій галузі юридичних знань (конституційне, кримінальне, цивільне, адміністративне право тощо).

У науковій літературі можна знайти аргументи щодо необхідності розширення кола таких елементів, починаючи з правосуб'єктності та закінчуючи юридичною відповідальністю. Особливо це помітно під час характеристики правового статусу суб'єктів владних повноважень, де до елементів їх правового статусу включають навіть цілі та завдання їх утворення і функціонування.

Отже, критичний огляд наукових підходів до визначення змісту та структури адміністративно-процесуального статусу сторін дасть можливість виявити суттєві недоліки у цій сфері та окреслити ймовірні шляхи вирішення існуючих теоретичних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання визначення адміністративно-процесуального статусу сторін досліджувалися в працях О.М. Бандурки, В.М. Бевзенка, Т.О. Гуржія, І.І. Діткевич, І.О. Картузової, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюка, О.В. Кошій, О.В. Кузьменко, Р.С. Мельника, О.І. Миколенка, І.С. Окунева, А.Ю. Осадчого, Ю.С. Педька, К.Ю. Пуданс-Шушлебінної, Т.В. Степанової, М.М. Тищенко та багатьох інших вітчизняних науковців.

Серед науковців відсутня однастайна думка щодо поняття «адміністративно-процесуальний статус сторін» і його структури. Це суттєво ускладнює загальне розуміння функціонального призначення сторін у адміністративному процесі порівняно з іншими учасниками адміністративного судочинства.

Постановка завдань. Основними завданнями, розв'язанню яких присвячена ця стаття, є такі:

1. Критичний аналіз думок вчених стосовно визначення поняття «адміністративно-процесуальний статус сторін», щодо структури та критеріїв класифікації адміністративно-процесуального статусу.

2. Запропонувати ймовірні шляхи вирішення існуючих теоретичних проблем у науці адміністративного права і процесу.

Виклад основного матеріалу.

В науковій літературі або уникають визначення поняття «адміністративно-процесуальний статус», або ж намагаються його вивести із загального уявлення про правовий статус, що напрацьоване теорією права. У зв'язку з цим проблемним є визначення процесуального статусу особи на підставі загальних методологічних підходів, що використовуються при визначенні правового статусу особи.

О. Муза зазначає: «Розуміння сутності адміністративно-процесуального статусу громадян України випливає із адміністративно-правового статусу громадянина, який визначається як встановлені законом та іншими правовими актами права, обов'язки і відповідальність громадянина, що забезпечують його участь в управлінні державою і задоволення публічних та особистих інтересів завдяки діяльності державних органів» [1, с. 167–168]. Чи дає таке визначення повне уявлення про адміністративно-процесуальний статус особи? Звісно, що «ні».

Намагання науковців ухилитися від чіткого визначення змісту адміністративно-процесуального статусу дивує, а спроби прилаштувати загальнотеоретичні підходи визначення правового статусу до адміністративно-процесуального статусу виглядають мало аргументованими, а іноді і недоречними.

Так, А.Є. Голубов визначає кримінально-процесуальний статус особи як закріплене нормами кримінального процесуального права значущє в його межах (відповідної галузі права) соціальне становище особи, що харак-

теризується юридичним складом і визначає особу як суб'єкта кримінального процесу [2, с. 6]. Запропоноване визначення має декілька вад:

1) коли йдеться про процесуальний статус учасників судочинства, то соціальне становище особи взагалі у національну праві чи у певній галузі права відходить на другий план. Важливим залишається її місце та функціональне призначення в межах процесуального провадження;

2) автор не розрізняє поняття «суб'єкт кримінального процесуального права» та «суб'єкт кримінального процесу». У зв'язку з цим некоректним вважаємо використання у визначенні поняття «суб'єкт кримінального процесу».

Подібне (занадто широке) визначення адміністративно-процесуального статусу пропонується в підручнику О.М. Бандурки та М.М. Тищенко «Адміністративний процес» (2001 рік). Автори запропонували розглядати адміністративно-процесуальний статус у вузькому та широкому значеннях. Науковці аргументують свій висновок тим, що розгляд процесуального статусу виключно у вузькому значенні не дозволяє повністю відобразити зв'язок громадянина з суспільством, а також із діяльністю держави з питань забезпечення інтересів особи [3, с. 70].

У широкому значенні адміністративно-процесуальний статус розглядається О.М. Бандуркою і М.М. Тищенко як сукупність всіх закріплених у нормах адміністративного процесуального права засобів, за допомогою яких визначається положення особи в адміністративному процесі.

У вузькому значенні адміністративно-процесуальний статус, на думку О.М. Бандурки та М.М. Тищенко, – це сукупність урегульованих нормами адміністративного процесуального права виявів соціальних і правових якостей особи як суб'єкта відповідної галузі права, який має правоздатність і суб'єктивні права, а також є носієм

обов'язків, і як суб'єкта урегульованих галузю права різновидів адміністративно-процесуальної діяльності [3, с. 70].

Запропоноване вище визначення є не тільки громіздким, а й не узгоджується з іншою термінологією, що використовується в категоріальному апараті теорії права та теорії адміністративного права.

По-перше, автори не розрізняють поняття «процесуальне положення» та «процесуальний статус», що і стало причиною виділення ними двох видів процесуального статусу. Наприклад, категорично проти виділення процесуального статусу у вузькому та широкому розуміннях висловлюються О.В. Белькова, М.І. Матузов, І.С. Окунев і Т.В. Степанова [4, с. 10; 5; 6, с. 52; 7, с. 87]. Це пояснюється тим, що більш загальним щодо поняття «правовий статус» є поняття «правове положення», яке і охоплює весь спектр правових засобів, за допомогою яких визначається положення особи в суспільстві, у взаємовідносинах з державою, в юридичних процесах тощо.

К.Ю. Пуданс-Шушлебін стосовно цього зазначає: «Вважаємо, що поряд із загальноприйнятим в юридичній науці розумінням правового статусу, що розкривається через комплекс (систему) юридичних прав та обов'язків, розуміння правового статусу в широкому та вузькому сенсі виглядає дещо ускладнено» [8, с. 122].

По-друге, визначення адміністративно-процесуального статусу у широкому значенні, як це пропонують О.М. Бандурка та М.М. Тищенко, позбавлене конкретики, адже до висловлювання «сукупність всіх закріплених у нормах адміністративного процесуального права засобів, за допомогою яких визначається положення особи в адміністративному процесі» можна віднести не тільки процесуальні права та обов'язки, процесуальну правоздатність і дієздатність, а й усі правові

гарантії, які забезпечують реалізацію цих прав і обов'язків (принципи права, принципи судочинства, юридичну відповідальність, процесуально-правові гарантії тощо).

По-третє, запропоноване О.М. Бандуркою та М.М. Тищенко визначення адміністративно-процесуального статусу у вузькому значенні є громіздким і зумовлюється тим, що автори намагалися охопити поняттям «адміністративно-процесуальна діяльність» не тільки діяльність адміністративного суду щодо розгляду і вирішення публічно-правових спорів, а й будь-яку послідовну діяльність суб'єктів публічного адміністрування (наприклад, нормотворчу діяльність органів місцевого самоврядування, контрольну діяльність органів виконавчої влади).

Підтримуючи поділ адміністративно-процесуального статусу на два види (у широкому та вузькому значенні), О. Муза висловлює думку про можливість поділу адміністративно-процесуального статусу на три види: 1) загальний, який характерний для всіх видів проваджень; 2) особливий (спеціальний), який характерний для конкретних проваджень; 3) одиничний статус, який стосується конкретного учасника процесу та реалізується за конкретних обставин [1, с. 167–168]. Не можемо погодитися з цією класифікацією з таких причин.

По-перше, автор теж є прибічником широкого трактування адміністративного процесу, який може включати в свою структуру так звані «управлінський адміністративний процес», «адміністративно-деліктний процес» та «адміністративний судовий процес». На підставі цього робиться висновок про необхідність існування загального адміністративно-процесуального статусу.

Якщо звернутися до ст. 12 КАСУ, яка закріплює дві форми адміністративного судочинства – загальне і спрощене позовне провадження, то все рівно це не дає нам підстав

говорити про два види адміністративно-процесуального статусу – загального та спеціального, бо адміністративно-процесуальний статус, на відміну від адміністративно-процесуального становища, характеризується такими властивостями як відносна стабільність і незмінність. Тобто, відмінності в обсязі процесуальних прав та обов'язків сторін спору, які вони можуть реалізовувати в межах загального і спрощеного позовних проваджень, свідчать не про різні процесуальні статуси сторони в різних провадженнях, а про відмінність процесуального положення сторони в межах двох форм адміністративного судочинства.

По-друге, за певних умов конкретний учасник адміністративного судочинства дійсно може реалізувати своє специфічне право. Наприклад, відповідно до частини першої ст. 177 КАСУ відповідач, який не є суб'єктом владних повноважень, має право на стадії підготовки справи до судового розгляду пред'явити зустрічний позов у строк, передбачений для подання відзиву на позовну заяву.

О. Муза вважає, що таке процесуальне право слід розглядати як елемент особливого виду процесуального статусу, а саме одиничного адміністративно-процесуального статусу відповідача як сторони спору. Право відповідача пред'явити зустрічний позов є невід'ємним елементом адміністративно-процесуального статусу відповідача, без будь-яких його класифікацій на загальний, особливий (спеціальний) чи одиничний. Реалізація цього процесуального права пов'язана зі специфічним процесуальним положенням відповідача на стадії підготовки справи до судового розгляду – це повинен бути відповідач, який відповідно до положень КАСУ не є суб'єктом владних повноважень.

Класифікація адміністративно-процесуального статусу, яку пропонує О. Муза, поділяючи його на три види (загальний, особливий, одинич-

ний), не тільки не розкриває правову природу процесуального статусу, а й заплутує у визначенні його змісту та у встановленні його співвідношення з іншими одно-порядковими поняттями.

Переконані в тому, що існування подібних класифікацій – це результат ігнорування в категоріальному апараті юридичної науки більш загального і універсального поняття «правове положення», яке можна було б охарактеризувати в широкому та вузькому значеннях або залежно від структури адміністративного процесу відділяти три рівні процесуального положення особи – загальний, спеціальний та одиничний. В юридичній науці методологічне значення будуть мати лише два критерії класифікації правового статусу – за галузеву приналежністю (наприклад, конституційно-правовий, кримінально-правовий, цивільно-правовий статуси) та за колом суб'єктів права (наприклад, адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади, адміністративно-правовий статус біженців).

Єдиний критерій класифікації, який допомагає розкрити специфіку адміністративно-процесуального статусу, – коло суб'єктів та учасників адміністративного судочинства. З цієї точки зору можна говорити про адміністративно-процесуальний статус сторін (позивача, відповідача), адміністративно-процесуальний статус третьої особи, адміністративно-процесуальний статус експерта, адміністративно-процесуальний статус суду тощо.

Якщо запропоновану нами концепцію взяти за основу, то велику кількість праць, які вже були захищені з проблем адміністративного судочинства, можна буде віднести до категорії праць, теми яких сформульовані некоректно. Наприклад, монографія В.М. Бевзенка називається «Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади,

підстави та форми» [9]. Суб'єкт владних повноважень не є учасником адміністративного судочинства. Він є учасником адміністративних процесуальних відносин, наприклад, у ролі відповідача або в ролі позивача (що допускається КАСУ). Тобто, учасниками адміністративного судочинства є позивач і відповідач, а не суб'єкт владних повноважень.

На нашу думку, термінологічно правильно було б назвати монографію «Процесуальне положення суб'єктів владних повноважень в адміністративному судочинстві України: правові засади, підстави та форми». Саме ця назва відповідає змісту монографії. В якості позитивного прикладу щодо найменування комплексних наукових праць можна виділити працю О.В. Кошій на тему: «Суб'єкти, які не наділені владними повноваженнями як відповідачі в адміністративному судочинстві України» [10].

Також слід вказати на те, що велика кількість адміністративістів-процесуалістів хоча і використовують у своїх працях термін «адміністративно-процесуальний статус», але уникають визначення його змісту, використовуючи як тотожне поняття термін «правовий статус». На цей факт звертають увагу К.Ю. Пуданс-Шушлебін та Т.В. Степанова.

К.Ю. Пуданс-Шушлебін зазначає: «Попри те, що питанням адміністративного процесу та адміністративної юстиції присвячено чималий масив наукових праць, науковці здебільшого оперують поняттям «адміністративного процесуального статусу» без визначення його дефініції, при цьому використовують узагальнюючий термін «статус» чи «адміністративно-правовий статус» [8, с. 122]. Т.В. Степанова наголошує: «Вважаємо, що в процесуальній сфері може бути трансформовано лише термін «правовий статус» у «процесуальний статус» [7, с. 86].

Дійсно, якщо звернутися до наукової літератури, то процесуальний ста-

тус особи здебільшого визначається через перелік елементів, які, на думку автора, складають його структуру. В.В. Сидорчук зазначає, що процесуальний статус слідчого – це сукупність прав і обов'язків слідчого як учасника кримінального провадження з боку сторони обвинувачення, що є єдиним для всіх слідчих незалежно від відомчої належності та визначається Кримінальним процесуальним кодексом [11, с. 141].

О.О. Рябус визначає процесуальний статус як сукупність процесуальної правоздатності, процесуальної дієздатності, процесуальних прав та обов'язків [12, с. 20–21]. Ті ж поодинокі праці, в яких автори намагаються запропонувати більш розгорнуте визначення адміністративно-процесуального статусу або дублюють визначення правового чи адміністративно-правового статусу, або ж містять велику кількість термінологічних неузгоджень, мінімізують науково-методологічне значення запропонованої дефініції.

У зв'язку з тим, що визначення адміністративно-процесуального статусу тісно пов'язане з елементами його структури, необхідним є розгляд основних теоретичних підходів до визначення структури адміністративно-процесуального статусу учасників адміністративного процесу.

Науковці висловлюють численні нарікання на сучасну теорію структури правового статусу особи (не є виключенням у цьому сенсі і теорія процесуального статусу особи). Так, Т.В. Степанова констатує: «Щодо структури правового та процесуального статусу слід зазначити про відсутність єдності думок» [7, с. 86]. О.І. Миколенко вважає, що у вирішенні цього питання у науковців немає єдності, адже більшість елементів, що виділяються, або є передумовами правового статусу, або ж його умовами, але не є його структурними елементами [13, с. 294]. О.В. Аніна теж констатує той факт, що в юридичній літературі неоднозначним є підхід до структури

правового статусу, а також до його виду – адміністративно-правового статусу [14, с. 43].

Отже, існує безліч наукових підходів і концепцій до визначення структури правового статусу, що певним чином негативно позначилося і на рівні досліджень структури процесуального статусу особи. Можна виділити дві причини цього ганебного стану в юридичній науці:

1) ототожнення понять «правове положення» та «правовий статус» і «процесуальне положення» та «процесуальний статус», що автоматично призводить до розширення структури правового статусу за рахунок елементів, які притаманні правовому положенню особи;

2) існування суттєвих розбіжностей у структурі правового статусу фізичних та юридичних осіб, що не дає можливості сформулювати єдиний підхід щодо всіх суб'єктів права.

Загалом у науковій літературі представлено безліч уявлень про структуру правового статусу. Але, окрім прав та обов'язків, всі інші елементи, які включаються науковцями до структури правового статусу, потребують додаткового обґрунтування.

Вважаємо, що основними і єдиними елементами адміністративно-процесуального статусу всіх учасників адміністративного процесу є процесуальні права та обов'язки. Такі ж елементи як правосуб'єктність, громадянство, законні інтереси, відповідальність, цілі, завдання та функції юридичної особи, правові гарантії та інше можуть виступати тільки як передумови набуття відповідного процесуального статусу або ж як додаткові умови реалізації окремих процесуальних прав та обов'язків.

Повертаючись до визначення адміністративно-процесуального статусу як наукової категорії, хочемо звернути увагу на основні ознаки, що характеризують цей статус, і розглянути окремі його визначення, які

яскраво демонструють, на нашу думку, його правову природу, запропонувати авторське визначення адміністративно-процесуального статусу сторін.

На підставі проведеного вище аналізу можна зробити висновок, що адміністративно-процесуальний статус учасників судового процесу характеризується такими рисами:

1) він є цілісною правовою категорією, яка охоплює певний спектр юридичних можливостей особи в межах адміністративного судочинства;

2) особа реалізує цей статус у певній процесуальній ролі, яка визначена КАСУ, як позивач, як відповідач, як третя особа, як представник тощо;

3) зміст адміністративно-процесуального статусу визначається комплексом процесуальних прав та обов'язків, які закріплюються КАСУ за учасниками судового процесу;

4) адміністративно-процесуальний статус є незмінною (статичною) категорією, яка свідчить про стійкий комплекс процесуальних прав та обов'язків особи, що може бути змінений лише на підставі внесення відповідних змін і доповнень у КАСУ;

5) наділення цим статусом зумовлене виникненням адміністративного публічно-правового спору, який охоплюється предметною адміністративною юрисдикцією (ст. 19 КАСУ), та початком судового процесу;

6) цей статус реалізується в рамках адміністративно-процесуальних відносин, що виникають у процесі розгляду адміністративними судами публічно-правових спорів.

Всі ці ознаки притаманні і адміністративно-процесуальному статусу сторін.

Як вже зазначалося, у науковій літературі можна знайти визначення процесуального статусу, які є слухними та найбільш повно відображають його правову природу. К.Ю. Пуданс-Шушлебінна зазначає, що адміністративний процесуальний статус суб'єкта владних повноважень як відповідача

у справі адміністративної юрисдикції доцільно характеризувати як законодавчо встановлену систему елементів, що визначають юридичний зв'язок між відповідачем, адміністративним судом та іншими учасниками адміністративного процесу [8, с. 125]. Тобто, вчена у своєму визначенні, що вважаємо позитивним фактом, звертає увагу на елементи, які складають структуру процесуального статусу (хоча і не називає їх), акцентує увагу на юридичному зв'язку, який обов'язково виникає при реалізації процесуального статусу між стороною справи, адміністративним судом та іншими учасниками адміністративного процесу.

Пропонуємо таке визначення адміністративно-процесуального статусу учасника адміністративного судочинства: «Адміністративно-процесуальний статус учасника адміністративного судочинства – це закріплена КАСУ позиція (фіксована модель поведінки) учасника адміністративного процесу, що виражається в системі процесуальних прав і обов'язків, закріплених за ним, а також визначає юридичний зв'язок цього учасника з адміністративним судом та іншими учасниками адміністративного процесу». Саме це визначення, на нашу думку, максимально відображає ті ознаки, що попередньо нами виділялися при характеристиці адміністративно-процесуального статусу, та розкриває його правову природу.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Підсумовуючи аналіз проблем визначення змісту та елементів структури адміністративно-процесуального статусу сторін, можна зробити певні висновки:

1. Представники науки адміністративного процесуального права хоча і оперують поняттям «адміністративно-процесуальний статус», але здебільшого не пропонують його визначення. Лише в поодиноких працях пропонується визначення адміністративно-процесуального статусу. В одних випад-

ках воно обмежується перерахуванням елементів, що, на думку науковців, входять до структури процесуального статусу, а в інших – наводиться занадто розгорнуте визначення, яке ґрунтується на загальних уявленнях про правовий статус, що не розриває специфіку адміністративно-процесуального статусу та зводить нанівець науково-методологічне значення запропонованої дефініції.

2. Основними і єдиними елементами адміністративно-процесуального статусу всіх учасників адміністративного процесу є процесуальні права та обов'язки. Такі ж елементи як правосуб'єктність, громадянство, законні інтереси, відповідальність, правові гарантії, цілі, завдання та функції юридичної особи та інше можуть виступати тільки як передумови набуття відповідного процесуального статусу або ж як додаткові умови реалізації окремих процесуальних прав та обов'язків.

3. Адміністративно-процесуальний статус сторін можна визначити як закріплену КАСУ позицію (фіксовану модель поведінки) безпосередньо зацікавленого у результатах розгляду адміністративної справи учасника адміністративного процесу, що виражається в системі процесуальних прав і обов'язків, закріплених за сторонами справи, а також визначає юридичний зв'язок цього учасника з адміністративним судом та іншими учасниками адміністративного процесу.

У роботі здійснено критичний аналіз думок вчених стосовно визначення поняття «адміністративно-процесуальний статус сторін», щодо структури та критеріїв класифікації адміністративно-процесуального статусу, а також запропоновано ймовірні шляхи вирішення існуючих теоретичних проблем у науці адміністративного права і процесу.

Зазначається, що представники науки адміністративного процесуального права хоча і оперують поняттям «адміністративно-процесуальний статус», але здебільшого

не пропонують його визначення. Лише в поодиноких працях пропонується визначення адміністративно-процесуального статусу, які мають суттєві недоліки.

Зокрема, більшість визначень адміністративно-процесуального статусу обмежується перерахуванням елементів, що, на думку науковців, входять до структури процесуального статусу. Іноді пропонується занадто розгорнуте визначення адміністративно-процесуального статусу, яке ґрунтується на загальних уявленнях про правовий статус. Такі визначення не розривають специфіку адміністративно-процесуального статусу, зводять нанівець науково-методологічне значення запропонованої дефініції.

Обґрунтована думка про те, що основними і єдиними елементами адміністративно-процесуального статусу всіх учасників адміністративного процесу є процесуальні права та обов'язки. Такі ж елементи як правосуб'єктність, громадянство, законні інтереси, відповідальність, правові гарантії, цілі, завдання та функції юридичної особи та інше можуть виступати тільки як передумови набуття відповідного процесуального статусу або ж як додаткові умови реалізації окремих процесуальних прав та обов'язків.

Запропоноване авторське визначення адміністративно-процесуального статусу сторін, під яким слід розуміти закріплену в адміністративному процесуальному законодавстві фіксовану модель поведінки безпосередньо зацікавленого у результатах розгляду адміністративної справи учасника адміністративного процесу, яка виражається в системі процесуальних прав і обов'язків, закріплених за сторонами справи.

Ключові слова: адміністративний процес, сторони справи, адміністративно-процесуальний статус, структура адміністративно-процесуального статусу.

Zheltobriukh I. Administrative and procedural status of the parties: problems of determination of content and structure elements

The paper critically analyzes the opinions of scholars on the definition of "administrative-procedural status of the parties", on the structure and criteria for classification of administrative-procedural status, as well as suggested possible solutions to existing theoretical problems in the science of administrative law and process. It is noted that the representatives of the science of administrative procedural law, although operating with the concept of "administrative procedural status", as a rule, do not offer its definition.

Only in isolated works is it possible to determine the administrative-procedural status, which have significant shortcomings. In particular, most definitions of administrative-procedural status are limited to a list of elements that, according to scholars, are part of the structure of procedural status. Sometimes a too detailed definition of administrative-procedural status is proposed, which is based on general notions of legal status.

Such definitions, firstly, do not break the specifics of the administrative-procedural status and secondly, nullify the scientific and methodological significance of the proposed definition. It is reasonable to believe that the main and only elements of the administrative-procedural status of all participants in the administrative process are procedural rights and responsibilities.

The same elements as legal personality, citizenship, legitimate interests, responsibilities, legal guarantees, goals, objectives and functions of a legal entity, etc., can only act as prerequisites for obtaining the appropriate procedural status, or as additional conditions for the implementation of certain procedural rights and obligations. languages.

The author's definition of the administrative-procedural status of the parties is proposed, which should be understood as a fixed model of behavior of the participant of the administrative process directly interested in the results of the administrative case, which is expressed in the system of procedural rights and obligations assigned to the parties.

Key words: administrative process, parties to the case, administrative-procedural status, structure of administrative-procedural status.

Література

- Муза О. Адміністративно-процесуальний статус суб'єктів, не наділенних владними повноваженнями. Вісник Академії правових наук України. 2013. № 1. С. 167–175.
- Голубов А.Є. Процесуальне становище в кримінальному судочинстві України неповнолітнього, який скоїв злочин або суспільно небезпечне діяння : дис. канд. юрид. наук: 12.00.09 – Кримінальний процес, криміналістика; судова медицина; оперативно-розшукова діяльність. Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2005. 215 с.
- Бандурка О.М., Тищенко М.М. Адміністративний процес : підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Літера ЛТД, 2001. 336 с. (рос. мовою).
- Белькова О.В. Правовий статус свідка в кримінальному процесі України : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.09 – Кримінальний процес, криміналістика; судова медицина; оперативно-розшукова діяльність. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2005. 20 с.
- Теория государства и права : курс лекций / Под ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. 2-е изд., перераб и доп. Москва : Юристъ, 2001. 776 с.
- Окунев І.С. Загально-теоретичні засади правового статусу суб'єкта права : дис. канд. юрид. наук: 12.00.01 – Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Київ, 2009. 222 с.
- Степанова Т.В. Процесуальний статус учасників позовного провадження у господарському судочинстві: теоретико-правові та праксеологічні аспекти : монографія. Одеса : Фенікс, 2017. 494 с.
- Пуданс-Шушлебін К.Ю. Суб'єкт владних повноважень як відповідач у справах адміністративної юрисдикції : дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 – Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2013. 212 с.
- Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія. Київ : Прецедент, 2010. 475 с.
- Коцій О.В. Суб'єкти, які не наділені владними повноваженнями, як відповідачі в адміністративному судочинстві України : дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 – Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2012. 205 с.
- Сидорчук В.В. Поняття та види правового статусу слідчого // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2019. № 3. С. 140–142.
- Рябус О.А. Процесуальний статус учасників производства по делам об административных правонарушениях : дис. канд. юрид. наук: 12.00.14 – Адміністративне право; фінансове право; інформаційне право. Ростов-на-Дону, 2007. 192 с.
- Миколенко О.І. Теорія адміністративного процедурного права : монографія. Харків : Бурун Книга, 2010. 336 с.
- Аніна О.В. Іноземці та особи без громадянства в адміністративно-деліктному процесі України : дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 – Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Державний науково-дослідний інститут МВС України. Київ, 2012. 211 с.